ORTA KARADENİZ BÖLGESİ
SAMSUN-ÇORUM-AMASYA-TOKAT

2023

Bölgesel Kalkınma Tuzağı ve Rekabetçilik

HAZIRLAYAN

ORKASİFED - Orta Karadeniz Sanayi ve İş Dünyası Dernekleri Federasyonu
Semrin KALELİ

Kaynaklar:
EDAM-2023 Rekabetçilik Endeksi
TEPAV-2023 Bölgesel Kalkınma Tuzağı

İLLER BAZINDA

BÖLGESEL KALKINMA TUZAGI

ÜLKEMİZDE

KENTLİ NUFÜS ORANI

1960'DA %32
2022'DE %77

KİŞİ BAŞI GSM GELİR

1967' DE 460 USD
2022'DE 10.640 USD
*Dünya Bankası,2024

1923 yılında toplumun %90'ı tarım sektöründe.

2023 yılında toplumun %85'i sanayi ve hizmet sektöründe.
*TÜİK, 2023

Orta Gelir Tuzağı

Indermit Gill & Homi Kharas' 2007

Düşük gelir düzeyinden orta gelir düzeyine geçen ülkelerin,
önceden sahip oldukları düşük maliyetli işgücü avantajlarını
daha fazla sürdürememeleri ve
gelişmiş ekonomilerle rekabet edebilmeleri için ihtiyaçları olan
yüksek verimlilikteki ekonomik yapıya sahip olamamaları
dolayısıyla
sahip oldukları
dış ticaret avantajlarını ve ekonomik büyüme potansiyellerini kaybetmeleri durumunu ifade etmektedir.

Kişi Başı Gayri Safi Milli Hasıla
*Orta Karadeniz

Dünya Bankası-TÜİK ortak hesaplama,Atlas Metodu

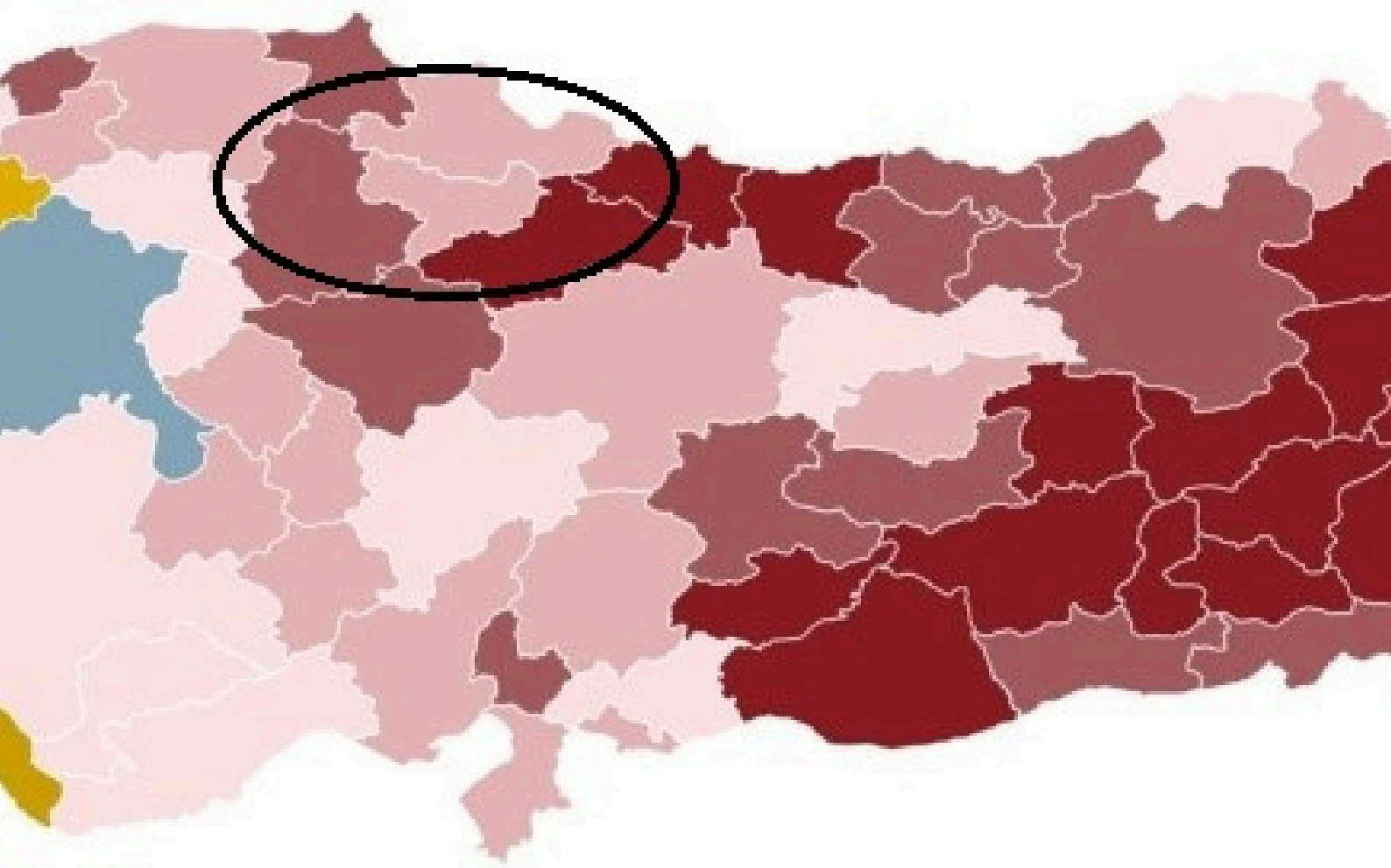

Dünya ve Türkiye ortalaması arasında

- 11131 - 11388
- 11388 - 11990
- 11990 - 12548

Türkiye ortalamasından

- 3295 - 5188
- 5188 - 6593
- 6593 - 8245
- 8245 - 10272

Bölgesel Kalkınma Tuzağı

Diemer vd., (2022)

Bölgesel kalkınma tuzağı,

bir bölgenin
gelir, verimlilik ve
istihdam açısından
dinamizmini koruyamadığı ve
bölge sakinlerinin refahının,
ulusal düzeyde hüküm süren ekonomik
koşullara göre
geride kaldığı durum
olarak tanımlanmaktadır.

TR83 Bölgesel Kalkınma Tuzağına mı saplandı?

TÜİK,2020

Tarımın GSYH Payı, 2010-2020

	Tarımın GSYH Payı						
	2010	2011	2012	2013	2019	2020	Fark
TR	8,97	8,17	7,69	6,68	6,40	6,68	-25,50
TR83	21,16	19,50	18,13	15,99	16,43	16,79	-20,66
Samsun	17,10	15,60	14,85	12,38	12,19	12,26	-28,33
Tokat	25,08	22,91	21,99	20,20	21,92	23,75	-5,31
Çorum	25,11	22,67	21,02	18,49	19,68	19,68	-21,64
Amasya	24,53	24,41	21,19	20,23	20,75	20,95	-14,56

Kaynak: TÜİK

2010-2020 yılları arasında
Türkiye'de tarımsal üretimdeki payını koruyan tek il
Tokat...
Bölgenin tarımsal üretim merkezi olmaya aday.

Bölgesel Kalkınma Tuzağı

TÜİK,TEPAV hesaplamaları

TR 83 Bölgesi
0,77 endeks değeriyle
yüksek düzeyde kalkınma tuzağı riski altında
ve düşük gelir grubunda olan bir bölgedir.

Bölgesel Rekabetçilik Nedir?

EDAM

Bölgesel rekabetçilik kavramı,

“bir bölgenin/ilin üretim yaptığı sektörlerde istikrarlı şekilde artan bir piyasa payı elde edebilmesi,
yerel piyasasına önemli bir pazar payına sahip firmaları çekebilmesi ve bölgedeki/ildeki işgücündeki katılımcılara artan bir yaşam kalitesi sunabilmesi”
olarak tanımlanabilir.

İller Bazında
*Orta Karadeniz

REKABETÇİLİK ENDEKSİ

2014
2023

Orta Karadeniz İlleri bazında Rekabetçilik Endeksi

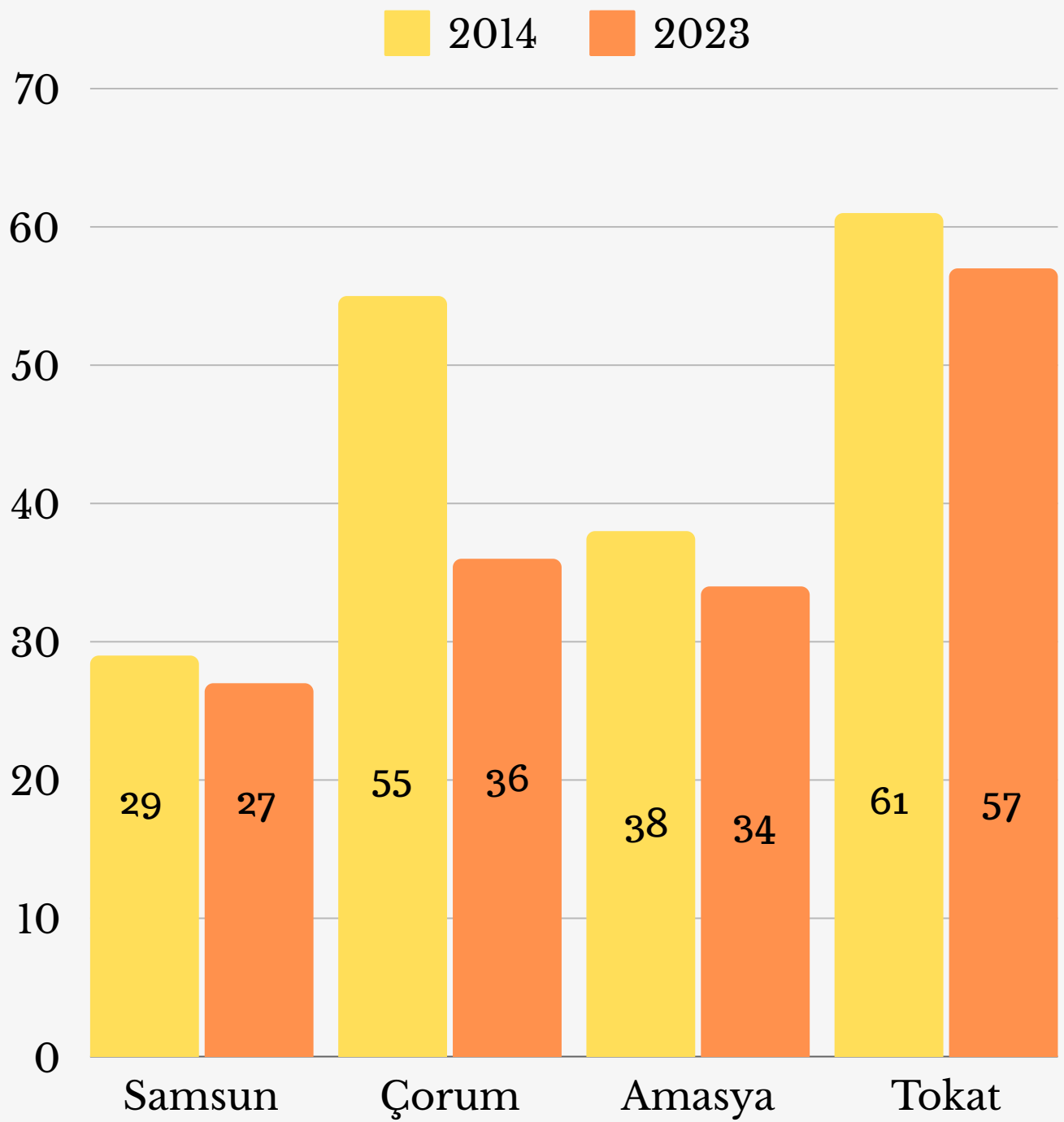

Bölgesel Rekabetçilik Endeksleri

EDAM

İl bazlı rekabetçilik endeksini oluşturmak için sekiz farklı alt endeks kullanılmaktadır.

Bu endeksler;

(1) Makroekonomik istikrar
(2) Piyasa büyüklüğü
(3) Finansal derinlik
(4) Emek piyasaları
(5) İnsan sermayesi
(6) Yaratıcı sermaye
(7) Sosyal sermaye
(8) Fiziki altyapı

1.Makroekonomik İstikrar Endeksi

Makroekonomik istikrar endeksi oluşturulurken
kişi başına kullandırılan nakdi kredi miktarı,
dış ticaret hacmi,
vergi tahsilatı,
eşdeğer hane halkı kullanılabilir
fert gelirine göre hesaplanmış
Gini katsayısı ve
Tüketici Fiyat Endeksi(TÜFE) göstergeleri
kullanılmıştır.

	2014		2023
Samsun	**26**	↓	**59**
Çorum	**40**	↑	**24**
Amasya	**46**	↓	**73**
Tokat	**57**	↓	**75**

2.Piyasa Büyüklüğü Endeksi

İl bazında toplam kredi,
tasarruf ve ticari mevduatlar,
vergi gelirleri,
dış ticaret hacmi,
işyeri sayısı,
konut satışları ve
gayri safi yurt içi hasıla (GSYH) verileri
kullanılarak
piyasa büyüklüğü alt endeksi oluşturulmuştur.

	2014	2023
Samsun	**18**	**19**
Çorum	**31**	**32**
Amasya	**51**	**56**
Tokat	**36**	**49**

3.Finansal Derinlik Endeksi

Kişi başına kredive tasarruf mevduatı,
kredi/ mevduat oranı,
Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH) içerisindeki finans ve
sigorta faaliyeti payı, işyeri başına ticari mevduat,
kişi başına düşen ATM sayısı ve
banka şubesi başına düşen kişi sayısı verileri
kullanılarak finansal derinlik endeksi oluşturul-muştur.

	2014	2023
Samsun	34	22
Çorum	40	15
Amasya	49	35
Tokat	61	50

4.Emek Piyasaları Endeksi

Bu çalışmada emek piyasaları endeksi oluşturulurken
genç nüfus oranı,
ortaöğretim ve lise net okullaşma oranı,
genel işsizlik oranı,
15 yaş üstü işgücüne katılım ve istihdam oranları,
sigortalı çalışanların toplam nüfusa oranı ve
net göç hızı göstergeleri kullanılmıştır.

	2014	2023
Samsun	41	29
Çorum	50	33
Amasya	37	13
Tokat	60	37

5.İnsan Sermaye Endeksi

Bir ildeki
okul öncesi ile ilk, orta ve mesleki öğretimde öğretmen başına düşen öğrenci sayıları; üniversitede okuyanların toplam nüfusa oranı; akademisyen sayısı; okuma yazma bilen oranı; okullaşma oranı gibi göstergelerden oluşan insan sermayesi endeksi,
yerel istihdamın üretimde ortaya çıkarabileceği katma değerin ve istihdamdan alınan verimin önemli bir göstergesidir.

	2014	2023
Samsun	**22**	**36**
Çorum	**55**	**56**
Amasya	**19**	**46**
Tokat	**58**	**59**

6.Yaratıcı Sermaye Endeksi

Yaratıcı sermaye alt endeksi,
bir ildeki patent başvuru ve tescil sayısı,
üniversite mezunu sayısı,
akademisyen sayısı, akademik yayın üretimi,
AR-GE merkezi sayısı,
bilgi ve iletişim
hizmet üretimigibi teknolojinin gelişimine ve kullanımına uygun altyapının varlığıve AR&GE projelerine yapılan yatırım ve teşvik destekleri gibi göstergeleri kapsamaktadır.

	2014		2023
Samsun	29	↑	20
Çorum	65		51
Amasya	43		25
Tokat	54	→	54

7.Sosyal Sermaye Endeksi

Sosyal sermaye endeksinde üst sıralardaki iller, sundukları
sağlık koşullarıve kültürel aktiviteler ve
diğer sosyalleşme imkanları ile,
sınırları içinde yaşayanlara
toplumsal yaşam için iyi koşullar sunacaklar ve
bu özellikleriyle nitelikli işgücü için çekim
merkezleri olacaklardır.
Buda rekabetçilik düzeyi ve neticesinde daha
ekonomik performans üzerinde olumlu etki
yaratacaktır.

	2014	2023
Samsun	32	21
Çorum	55	36
Amasya	44	20
Tokat	57	46

8.Fiziki Altyapı Endeksi

Bir ilin rekabetçiliğini etkileyen önemli faktörlerden birisi olan fiziki altyapı endeksini oluşturmak için;
km2 başına asfalt ve demiryolu uzunlukları,
bin kişi başına havayolu yolcu sayısı,
havayolu ile taşınan yük,
bin kişi başına otomobil ve kamyon sayıları,
sabit ve
mobil hat sayıları,kişi başına elektrik tüketimi ve medyan sabit internet hızı verileri kullanılmıştır.

	2014		2023
Samsun	27	↓	30
Çorum	54	↑	50
Amasya	13	↓	21
Tokat	58	↓	62

Sonuç

TR 8 Batı Karadeniz
TR83 - Samsun Alt Bölgesi

1.Kişi başına düşen gayri safi milli gelir düzeyinde,
Türkiye ortalamasının da altında **düşük gelir** seviyesindedir.

2. 0,77 endeks değeriyle (kalkınma tuzağı endeksi)
yüksek kalkınma tuzağı riski altındadır.

3.Rekabetçilik endeksinin 2014 ve 2023 kıyaslaması yapıldığında,
Samsun 29'dan 27'ye
Amasya 38'den 34'e
Tokat 61'den 57'ye yükselirken,
Çorum 19 sıra yükselerek,
55'den 36'ya yerleşmiştir.